

LITE MER LIKA

Översyn av kostnadsutjämningsutredningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74)

Betänkande av *Kostnadsutjämningsutredningen*

Håkan Sörman, särskild utredare
Anders Norrlid, huvudsekreterare

Utjämnning för kommuner och landsting

- Ska ge landets alla kommuner och landsting möjlighet att bedriva likvärdig verksamhet.
- Består främst av *inkomstutjämnning* och *kostnadsutjämnning*.
- *Inkomstutjämnningen* fördelar pengar från de som har en hög till de som har en låg beskattningsbar inkomst.
- *Kostnadsutjämnningen* fördelar pengar från de kommuner och landsting som har små **behov av service** till de som har stora behov.
- *Kostnadsutjämnningen* tar också hänsyn till att **produktionsförutsättningarna** varierar mellan olika delar av landet.

Utredningsuppdraget

”Det är viktigt att kostnadsutjämnningen uppdateras i takt med samhällsutvecklingen”

Direktiv 2016:91

Utredaren ska

- analysera i vilken utsträckning som de olika delmodellerna i kostnadsutjämnningen fångar upp **strukturella kostnadsskillnader**,
- överväga om vissa **delmodeller** behöver **ändras**, eller bör **utgå**, och om **nya** delmodeller bör införas och i så fall lämna förslag till sådana modeller,
- lämna förslag till nödvändiga **författningsändringar**, och
- om de föreslagna ändringarna av kostnadsutjämnningen leder till stora intäktsförändringar, lämna förslag till **införanderegler**.
- Vidare ska utredaren analysera om det finns möjligheter att **förenkla** utjämnningen.

Ökad omfördelning med förslaget

Miljarder kronor

Sektor	Omfördelning i dag	Omfördelning i förslaget	Förändring
Kommun	7,4	8,4	+ 1,0
Landsting	2,2	3,1	+ 0,9

Skärpt socioekonomisk profil

- Socioekonomiskt baserad utjämning föreslås inom skolväsendet (saknas idag)
- Helt ny modell för Komvux / Svenska för invandrare
- Bättre socioekonomisk profil för socialtjänsten
- Förbättrad socioekonomisk profil i hälso- och sjukvården

Stärkt stöd till glesbygden

- Uppdaterad bedömning av glesbygdsförhållanden (Sverige lite mindre glest!)
- Kompensationen ska följa kostnadsutvecklingen, vilket inte är fallet idag
- Höjd ersättning för ambulans- och sjuktransporter
- Ny ersättning för bemanningskostnader i glesbygd inom hälso- och sjukvården

Befolkningsförändringar ges ökad betydelse

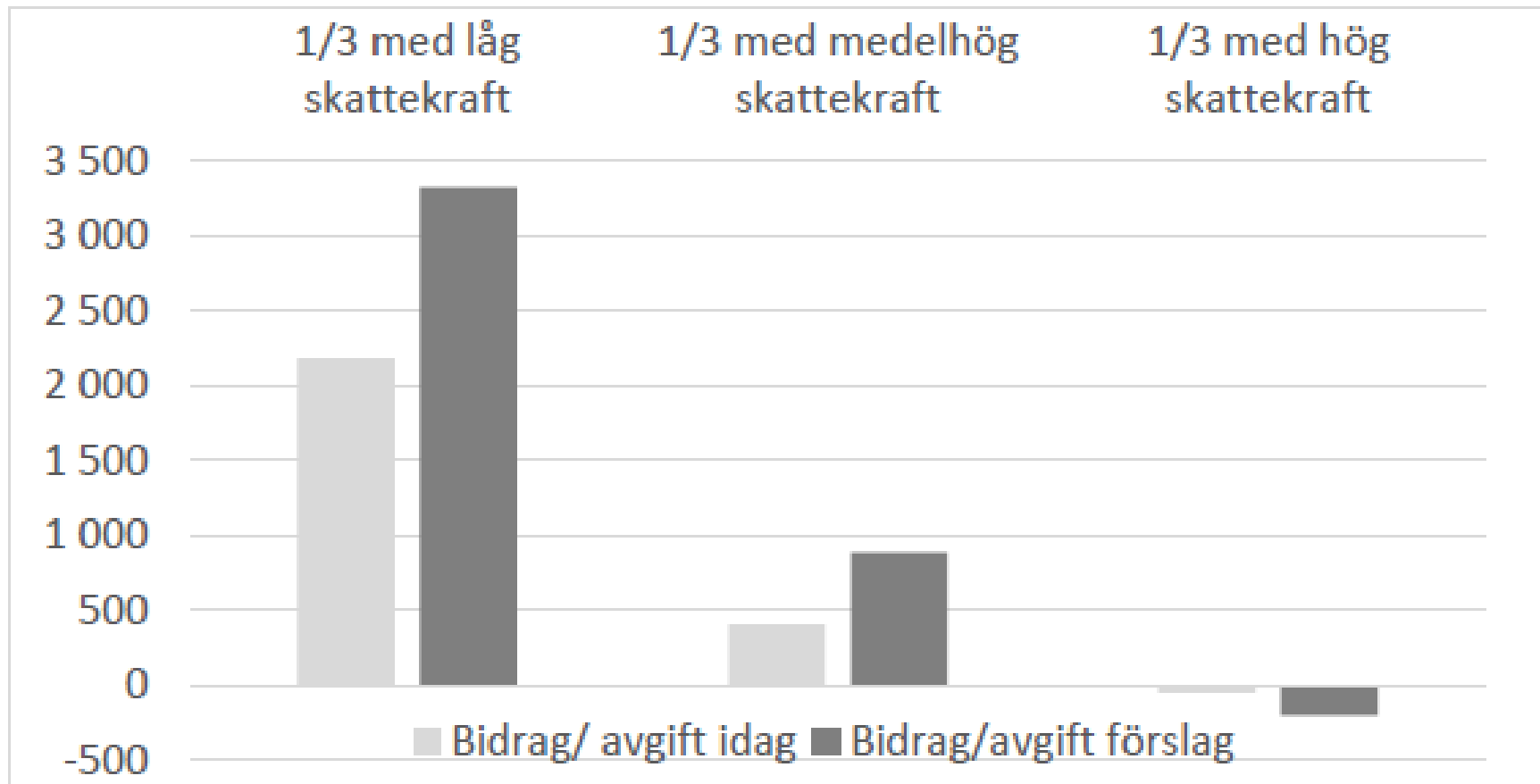
- Uppräknade ersättningar för växande och minskande befolkning
- Ny ersättning vid minskande antal barn 1-5 år
- Ny ersättning för växande och minskande befolkning i landstingen

Utfall för kommuner och landsting som har olika hög skattekraft, olika täta och har olika stora befolkning

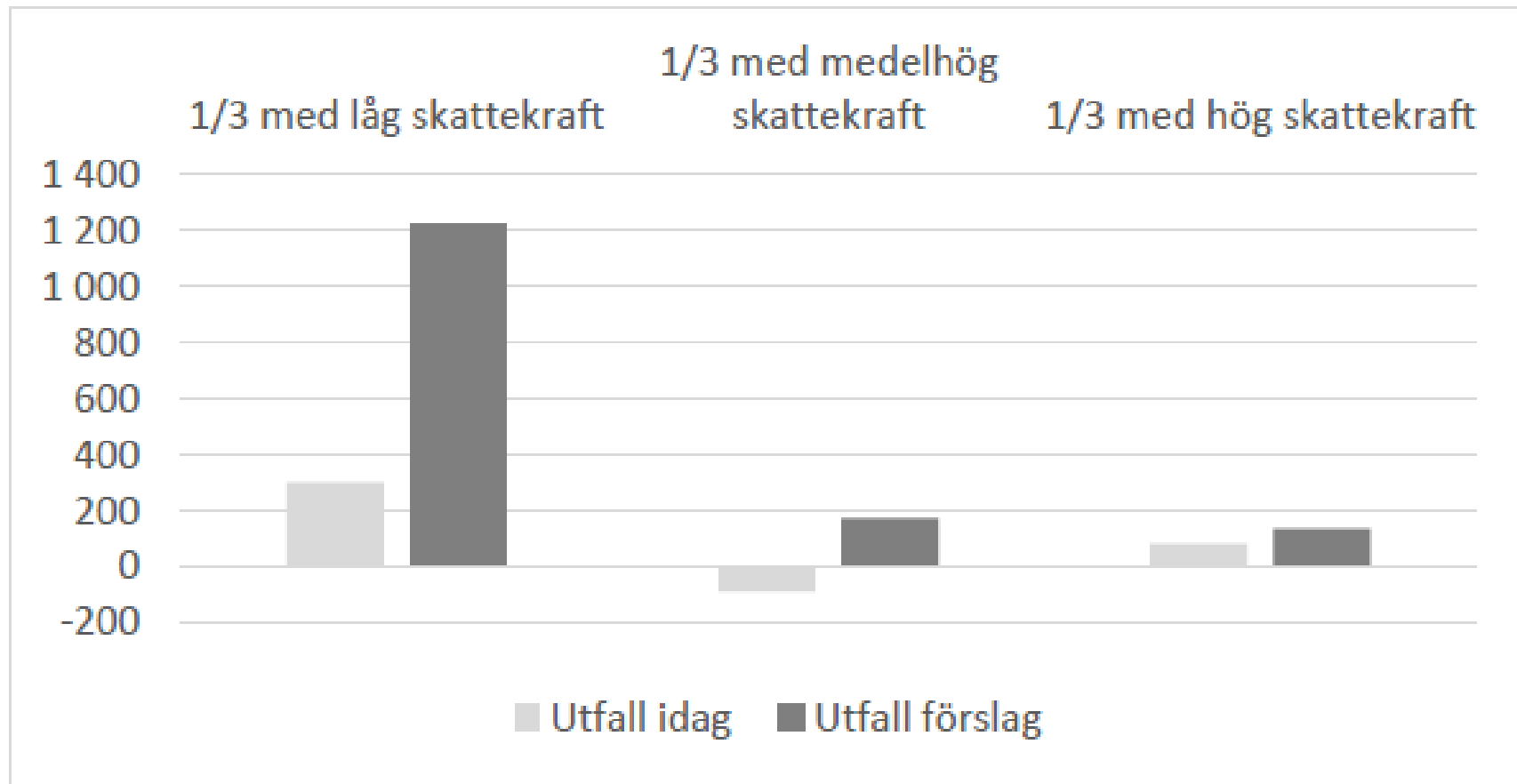
Figur 10.3 Utfall i kostnadsutjämnings för kommuner med olika skattekraft

Genomsnittligt utfall per tredjedel kommuner.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

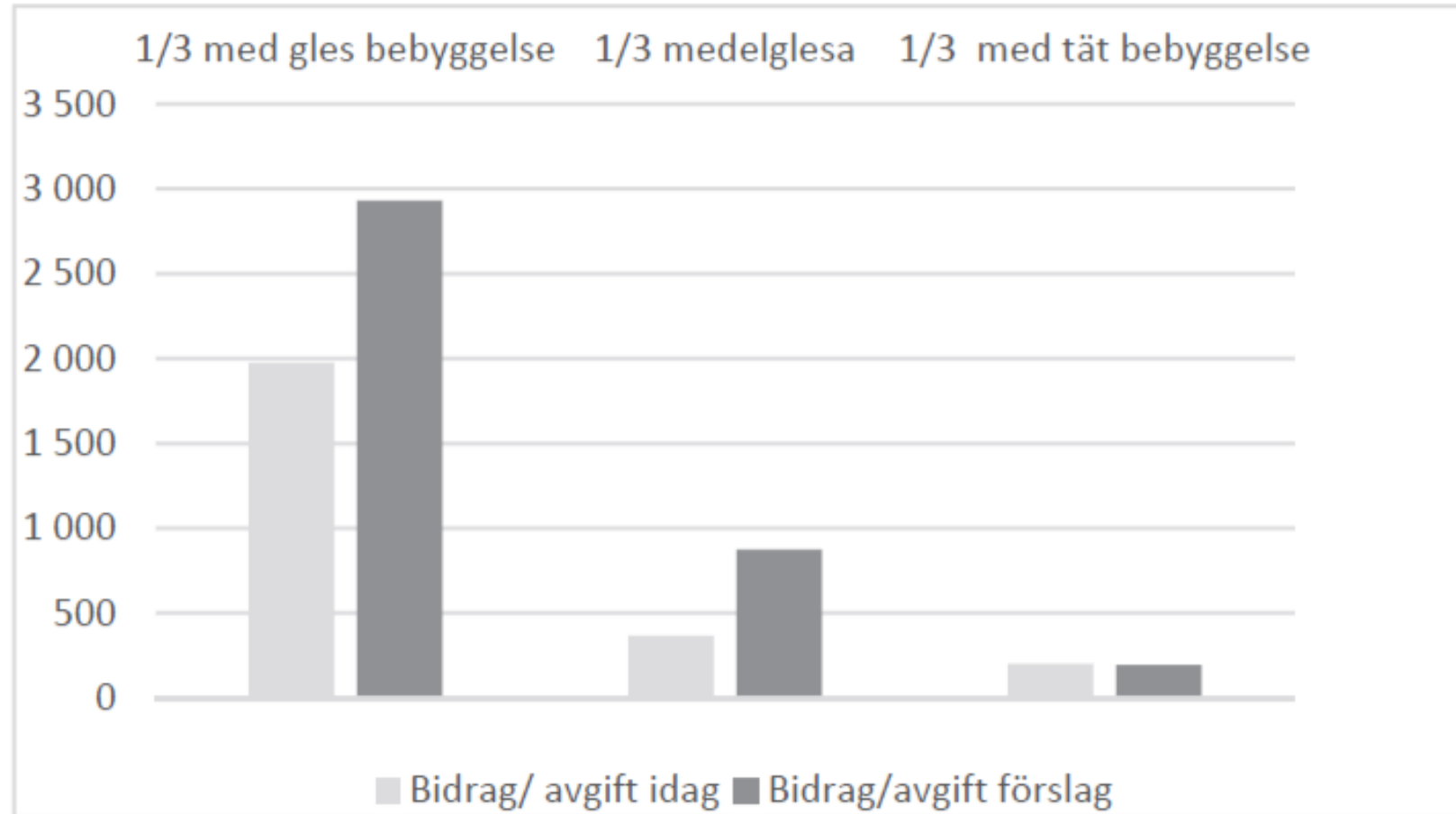
Figur 10.8 Utfall i kostnadsutjämnningen för landsting med olika hög skattekraft

Genomsnittligt utfall per tredjedel landsting.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

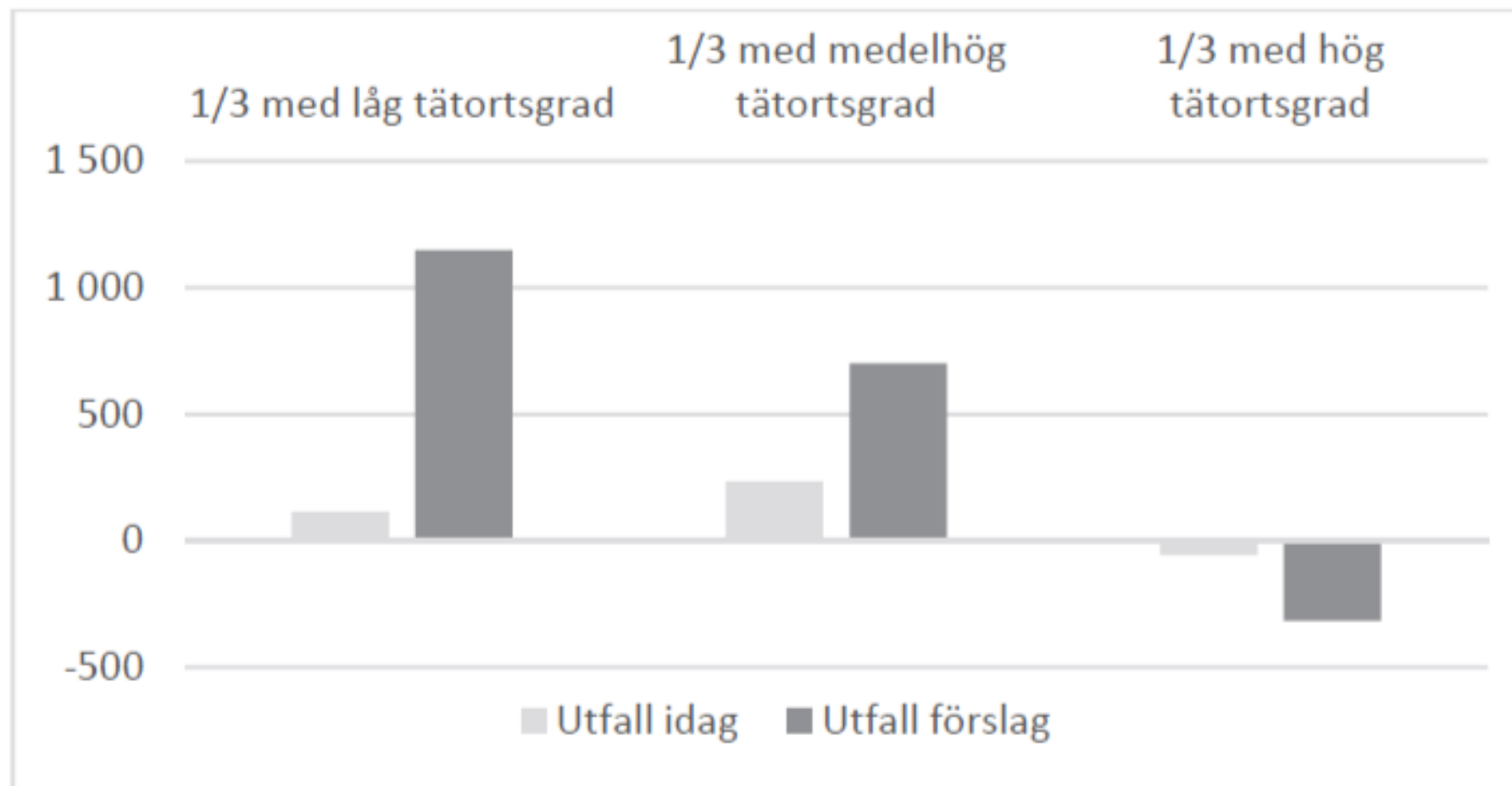
Figur 10.6 Utfall i kostnadsutjämnings för kommuner med olika tätortsgrad

Genomsnittligt utfall per tredjedel kommuner.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

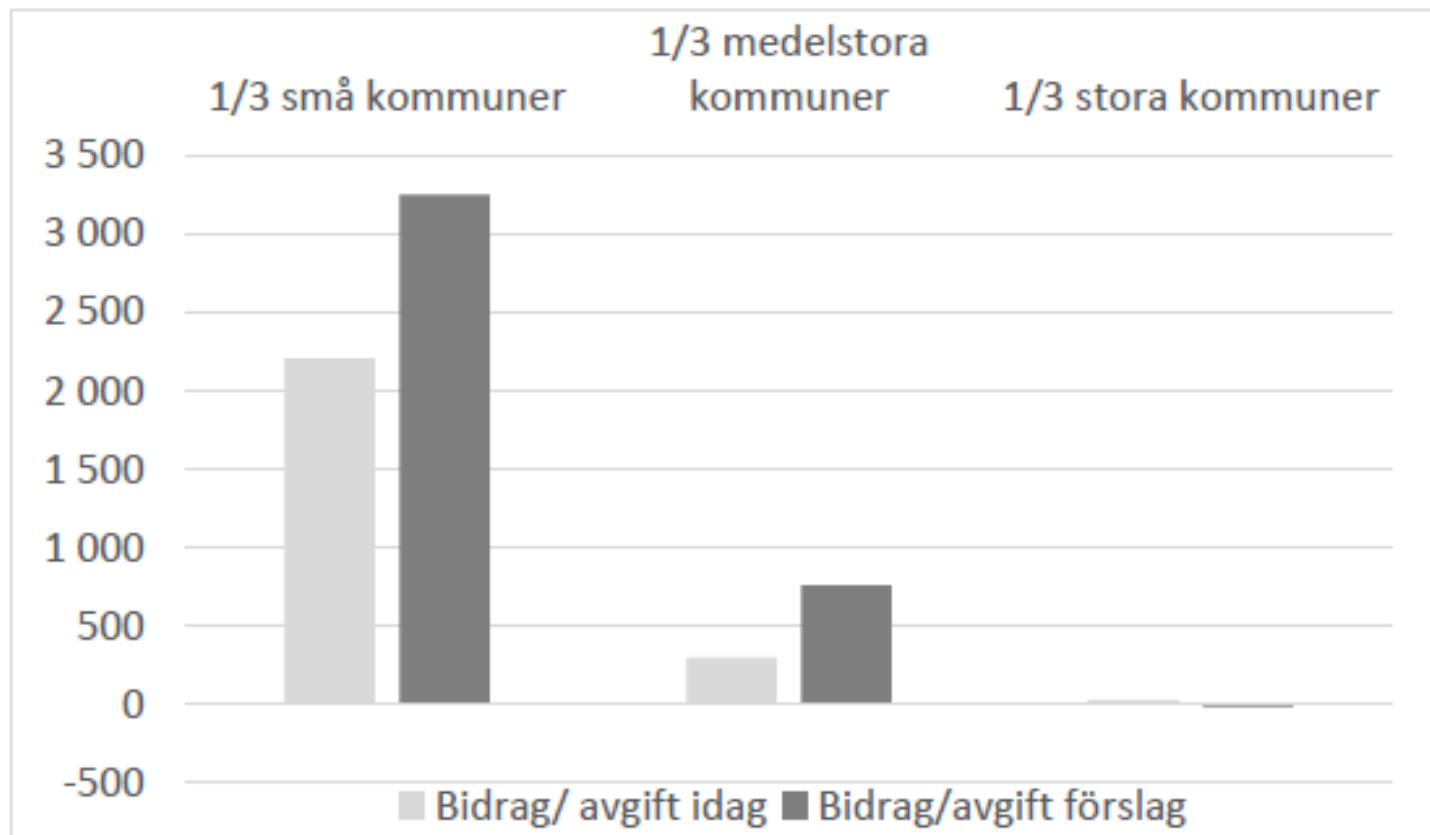
Figur 10.9 Utfall i kostnadsutjämnings för landsting med olika hög tätortsgrad

Genomsnittligt utfall per tredjedel landsting.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

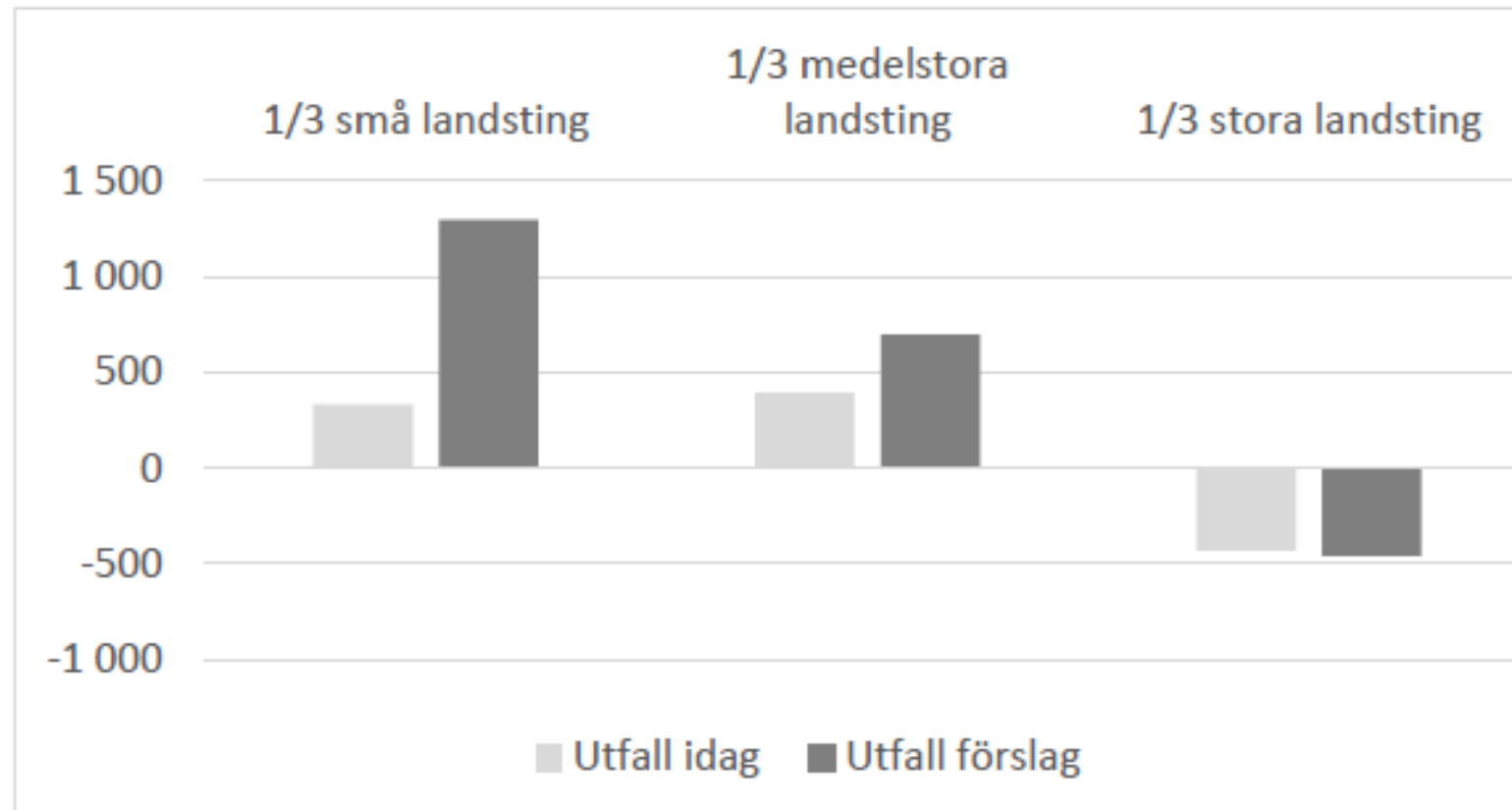
Figur 10.7 Utfall i kostnadsutjämnningen för kommuner med olika stor befolkning

Genomsnittligt utfall per tredjedel kommuner.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

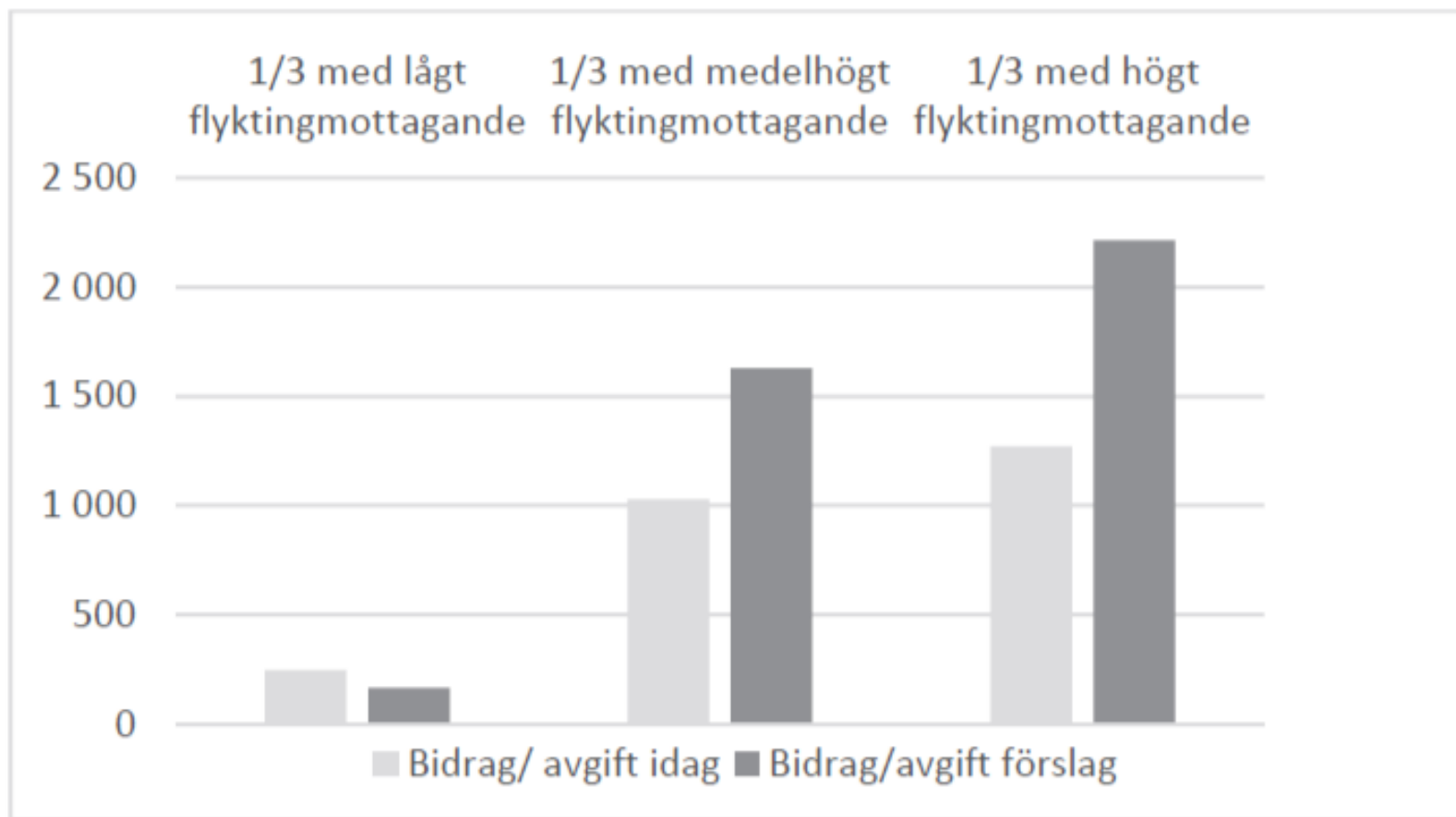
Figur 10.10 Utfall i kostnadsutjämnings för landsting med olika stor befolkning

Genomsnittligt utfall per tredjedel landsting.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Figur 10.5 Utfall i kostnadsutjämnings för kommuner med olika stort flyktingmottagande

Genomsnittligt utfall per tredjedel kommuner.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Kommuner grupperade efter antal kommunmottagna flyktingar per 1000 invånare 2015–2016.

Förstärkt profil i kostnadsutjämningsen för både kommuner och landsting

Dagens kostnadsutjämningsen omfördelar *från* kommuner med i genomsnitt **höga inkomster, tät bebyggelse** och **stor befolkning** till kommuner med i genomsnitt **låga inkomster, gles bebyggelse** och **liten befolkning**. Profilen i landstingsutjämningsen är likartad även om skillnaderna är mindre och mönstret mindre tydligt framför allt avseende gles bebyggelse.

Förslagen förstärker den nuvarande profilen

Tabell 10.7 Bidrag (+) och avgift (-) i kostnadsutjämnning för både kommuner och landsting summerat per län

Miljoner kronor och kronor per invånare 2018

Län	Miljoner kronor		Kronor per invånare	
	I dag	Förslag	I dag	Förslag
Stockholms län	2 462	714	1 085	315
Uppsala län	-839	-970	-2 322	-2 685
Södermanlands län	560	554	1 945	1 923
Östergötlands län	-328	-539	-725	-1 193
Jönköpings län	-510	-178	-1 445	-506
Kronobergs län	-214	90	-1 101	461
Kalmar län	-109	172	-450	709
Gotlands kommun	-129	-41	-2 229	-706
Blekinge län	-130	23	-823	147
Skåne län	251	-61	189	-46
Hallands län	-414	-501	-1 292	-1 564
Västra Götalands län	-1 289	-1 445	-771	-864
Värmlands län	78	412	278	1 476
Örebro län	6	20	21	69
Västmanlands län	209	-47	780	-175
Dalarnas län	313	684	1 098	2 403
Gävleborgs län	259	435	910	1 530
Västernorrlands län	130	270	528	1 099
Jämtlands län	256	513	1 986	3 987
Västerbottens län	-508	-283	-1 911	-1 064
Norrbottnens län	-52	178	-206	711

Geografisk fördelning av utfallet

Lägre utfall

Högre utfall

Utfall storstadslänen, kostnadsutjämning

Kr/inv 2018	Stockholm			Västra Götaland			Skåne		
	Kommuner	Landsting	Län totalt	Kommuner	Landsting	Län totalt	Kommuner	Landsting	Län totalt
Kostnadsutjämning idag	800	281	1 081	-355	-416	-771	329	-140	189
Förslag kostnadsutjämning	726	-411	315	-383	-481	-864	299	-346	-47

Totalt utfall storstadslänen

Kr/inv 2018	Stockholm			Västra Götaland			Skåne		
	Kommuner	Landsting	Län totalt	Kommuner	Landsting	Län totalt	Kommuner	Landsting	Län totalt
Inkomstutjämnning	-622	-500	-1 122	6 900	3 438	10 338	10 573	4 790	15 363
Kostnadsutjämnning	800	281	1 081	-355	-416	-771	329	-140	189
Summa	178	-219	-41	6 545	3 022	9 567	10 902	4 650	15 552
Förslag kostnadsutjämnning	726	-411	315	-383	-481	-864	299	-346	-47
Summa förslag	104	-911	-807	6 517	2 957	9 474	10 872	4 444	15 316

De tre storstäderna

Stockholm tappar 183 kr/invånare, främst förskola (nytt behovsindex), i övrigt inga större förändringar

Göteborg tappar 494 kr/invånare, främst förskola (nytt behovsindex) och socialtjänst (barnfattigdom in, bistånd ut)

Malmö tappar 550 kr/invånare, främst löner (nytt löneindex – ändå högre än faktisk lön!) och socialtjänst (barnfattigdom in, bistånd ut)

Fem andra kommuner

Danderyd ökar 498 kr/invånare främst pga höjt lönekostnadsindex

Botkyrka ökar 352 kr/invånare. Ökning på Komvux och minskning Barn och unga med utländsk bakgrund tar ut varandra. Ökning pga höjt lönekostnadsindex.

Hultsfred ökar 1 666 kr/invånare pga socioekonomisk kompensation (förskola, Komvux och ny socialtjänst)

Arjeplog ökar 1 801 kr/invånare pga höjda ersättningar till glesbygd och kommuner med befolkningsminskning samt behovsbaserad kollektivtrafikutjämning

Karlstad tappar 1 138 kr/invånare främst pga skatteväxling kollektivtrafik och ny socialtjänst

Luleå och Danderyd

Förslag till bidrag / avgi	TOTALT	Danderyd	Luleå
Förskola	Totalt	980	-1 162
Ålders-ersättning	299	-1 080	
Behov	856	69	
Socio-ekonomi	-173	-151	
Gleshet	-1	-1	
Grundskola	Totalt	4 459	-1 109
Ålders-ersättning	4 719	-980	
Modersmål	-69	-193	
Gleshet	-192	63	
Gymnasium	Totalt	233	-268
Ålders-ersättning	945	-259	
Program-val	-619	-18	
Gleshet	-93	10	
Komvux (ny)	Totalt	-287	-220
Grund-vux	-82	-53	
Gymnasial	-192	-60	
SFI	-13	-107	
IFO	Totalt	-2 275	-746
Äldreomsorg	Totalt	1 240	-520
Ålders-ersättning	1 745	-501	
Hemtjänstglesbygd	-118	-1	
Institutions-boende	-12	-12	
Språk	9	-32	
Ohälsa	-385	26	
Kollektivtrafik	Totalt	516	-337
Barn och unga	Totalt	0	0
Befolkningsförändring	Totalt	-58	-183
Befolkn förändr 1-5 år	126	-9	
Befolkn förändr 7-18 år	-36	-26	
Total bef minskn 10 år	-29	-29	
Efter-släpning	-120	-120	
Bebyggelsestrukt	Totalt	-51	218
Administ-ration	-62	-62	
Upp-värmning	-7	176	
Bygg-kostnader	79	57	
Gator och vägar	-41	66	
Räddnings-tjänst	-19	-19	
Lön (fördelas)	Totalt	1 922	-388

De tre stora landstingen

Stockholms läns landsting tappar 692 kr/invånare. Ny matris med aktuella siffror (uppdatering ger störst minskning, flerfamiljshus bort och utbildning in bidrar också) samt ökat stöd till glesbygdslandstingen, delvis motverkat av ny kompensation för befolkningsökning (+505 kr/invånare).

Västra Götalandsregionen tappar 65 kr/invånare, främst finansiering av ny befolkningsförändringsmodell.

Region Skåne tappar 206 kr/invånare, främst finansiering av ny befolkningsförändringsmodell.

Fem andra landsting

Region Västmanland tappar 801 kr/invånare fördelat på samtliga modeller, mest på hälso- och sjukvård (uppdatering matris)

Region Gotland ökar 1 450 kr/invånare, nästan allt inom hälso- och sjukvård (uppdatering och "avgift för småhusboende" bort, men även stärkt glesbygdsersättning)

Region Jämtland Härjedalen ökar 1 500 kr/invånare främst inom hälso- och sjukvården (uppdatering matris och stärkt glesbygdsersättning, men också övriga matrisförändringar)

Landstinget Kalmar ökar 748 kr/invånare främst inom hälso- och sjukvården (uppdatering matris och bort med boendeform)

Region Östergötland tappar 252 kr/invånare fördelat på samtliga modeller utom lön. Mest befolkningsförändring (finansiering ny delmodell) och hälso- och sjukvård (uppdatering matris)

Därför tappar SLL 1,6 miljarder kronor

Uppdatering av dataunderlag från 2008 till 2016	-1 miljard
Utbildningsnivå ersätter boendeform som utjämningsgrund	-1 miljard
Ny kompensation för befolkningstillväxt	+1 miljard
Övriga förändringar	-0,6 miljarder
Totalt	-1,6 miljarder

Från 122 till 102 avgiftsbetalare bland kommunerna

7 nya avgiftsbetalare	27 nya bidragstagare
Boxholm	Avesta
Kungsbacka	Borgholm
Kävlinge	Borås
Mullsjö	Bromölla
Vellinge	Eda
Öckerö	Eksjö
Örnsköldsvik	Gnosjö
	Grums
	Hallstahammar
	Hedemora
	Herrljunga
	Härnösand
	Hörby
	Markaryd
	Mora
	Mönsterås
	Nora
	Nybro
	Simrishamn
	Skara
	Sunne
	Svalöv
	Ulricehamn
	Upplands Väsby
	Vaggeryd
	Vara
	Åre

De 20 största avgifterna (-) och bidragen (+) bland kommuner

Avgift, kr/inv	Idag	Förslaget
Umeå	-5 393	-5 913
Solna	-5 591	-5 774
Luleå	-3 693	-4 716
Lund	-4 512	-4 714
Karlstad	-2 509	-3 647
Skövde	-3 517	-3 622
Uppsala	-2 606	-3 280
Piteå	-2 898	-3 276
Tjörn	-2 552	-3 164
Kalmar	-2 835	-2 951
Gotland	-2 890	-2 817
Linköping	-1 986	-2 413
Varberg	-1 388	-2 259
Ystad	-2 026	-2 200
Halmstad	-1 705	-2 166
Boden	-1 288	-2 107
Säter	-1 481	-2 053
Sjöbo	-2 126	-2 043
Östersund	-1 700	-2 040
Sundbyberg	-2 485	-1 937

Bidrag, kr/inv	Idag	Förslaget
Dorotea	11 454	13 169
Sorsele	11 085	12 655
Bjurholm	10 030	12 605
Åsele	9 983	12 581
Ragunda	8 712	11 191
Pajala	7 720	9 902
Vilhelmina	8 888	9 563
Berg	7 214	8 936
Överkalix	5 938	8 812
Norsjö	6 656	8 727
Övertorneå	5 365	8 633
Bräcke	6 906	8 550
Vindeln	6 966	8 062
Malå	6 840	7 831
Arjeplog	5 653	7 454
Strömsund	6 238	7 331
Högsby	4 477	7 185
Storuman	5 400	6 858
Danderyd	6 180	6 677
Filipstad	4 983	6 641

